

Kersanttien tapaus: Traaginen jakso Britannian Palestiinan mandaatissa

Britannian Palestiinan mandaatin myrskyisillä viimeisillä vuosilla juutalainen maanalainen ryhmä Irgun, tulevan Israelin pääministerin Menachem Beginin johdolla, kävi väkivaltaista kampanjaa Britannian auktoriteettia vastaan. Heidän operaatioihinsa kuului pommi-iskuja arabimarkkinoille, hyökkäyksiä Britannian sotilas- ja hallintokohteisiin sekä näyttäviä sieppauksia. Vaikka kansalliset tavoitteet ohjasivat toimintaa, monet näistä teoista – erityisesti siviilejä kohti suunnatut tai pelkoa herättävät – tunnistettaisiin nykyään yksiselitteisesti terroriteoiksi laajasti hyväksyttyjen modernien määritelmien mukaan.

Britannian viranomaiset vastasivat ankarilla vastatoimilla, kuten pidätyksillä, sotilasoikeudenkäynneillä ja vangittujen Irgun-taistelijoiden teloituksilla. Yksi tämän kauden merkittävimmistä episodeista oli Kersanttien tapaus, joka alkoi kolmen Irgun-jäsenen kuolemantuomiolla. Heidät oli otettu kiinni Akon vankilapakon yhteydessä toukokuussa 1947. Väkivaltaisista teoista Britannian joukkoja vastaan – mukaan lukien räjähteiden käyttö ja aseellinen vastarinta – syyllistyneinä Avshalom Haviv, Meir Nakar ja Yaakov Weiss tuomittiin hirtettäväksi.

Sieppaus

Huolimatta kasvavista uhista ja Britannian tiedustelu- sekä sotilasviranomaisten antamista selkeistä varoituksista Irgun-operaattoreiden sieppausriskiä aliarvioitiin tai jätettiin huomiotta kentällä toimivien keskuudessa. Näin kävi kersanteille Clifford Martinille ja Mervyn Paicelle, molemmille vasta 20-vuotiaille ja palvelemassa Britannian armeijan tiedustelujoukkojen 252. kenttäturvallisuusyksikössä kesällä 1947. 11. heinäkuuta 1947 kersantit olivat vapaalla, aseettomina ja siviilivaatteissa. He päättivät viettää aikaa Netanjassa, rannikkokaupungissa, joka tunnettiin sekä juutalaisväestöstään että maanalaisesta toiminnasta. He kävivät Netanjan kahvilassa ja juttelivat Aaron Weinbergin kanssa, juutalaisen pakolaisen ja paikallisen virkailijan kanssa Britannian sotilasleirillä.

Kersantit eivät tiedäneet, että Weinberg toimi kaksoisagenttina ja oli salaa yhteydessä sekä Haganahiin että Irguniin. Saatuaan Britannian upseerien luottamuksen Weinberg ilmoitti kohtaamisestaan kersanttien kanssa Irgunin johdolle. Järjestö mobilisoi nopeasti tiimin toimimaan tiedon perusteella. Operatiota johti Benjamin Kaplan, kokenut Irgun-operaattori, joka oli aiemmin vapautettu dramaattisessa Akon vankilapaossa – samassa hyökkäyksessä, jonka vuoksi kolme Irgun-jäsentä nyt odottivat teloitustaan.

Kun Martin ja Paice poistuivat kahvilasta, Irgunin yksikkö väijytti ja sieppasi heidät. Heidät kuljetettiin piilotettuun paikkaan: timanttihiontaan Netanjassa, joka oli muutettu väliaikaiseksi vankilaksi. Siellä heidät suljettiin ahtaaseen, ilmatiiviiseen maanalaiseen selliin, jossa heitä pidettiin hengissä 18 päivää rajoitetuilla pulloitetun hapen, ruoan ja

veden varastoilla. Fyysiset olosuhteet olivat ankeat, mutta psykologinen sodankäynti oli yhtä voimakas: sieppaus oli tarkoituksellinen taktiikka pakottaa Britannian viranomaiset harkitsemaan uudelleen Irgun-vankien suunniteltuja teloituksia. Tässä mielessä sieppaus oli sekä koston uhka että strateginen vipuvarsi.

Panttivankineuvottelut

Irgunin motiivina oli käyttää kersantteja vaihdon välineenä kolmen Irgun-taistelijan – Avshalom Havivin, Meir Nakarin ja Yaakov Weissin – teloituksen estämiseksi. Heidät oli otettu kiinni Akon vankilapaon yhteydessä toukokuussa 1947. Kolmikko oli tuomittu laittomasta aseiden hallussapidosta ja vahingonteko-aikeista, ja heidän kuolemantuomionsa vahvistettiin Britannian viranomaisten toimesta 8. heinäkuuta. Irgun antoi julkisen uhkauksen: jos teloitukset toteutetaan, Martin ja Paice hirtetään kostoksi.

Kun sieppausuutinen levisi, kersanttien vapauttamiseksi tehdyt ponnistelut kiihtyivät. 17. heinäkuuta Britannian parlamenttiedustajat Richard Crossman ja Maurice Edelman vetoavat julkisesti heidän vapauttamiseensa, ja heitä tukivat muut merkittävät henkilöt ja yksityishenkilöt. Mervyn Paicen isä kirjoitti sydäntäsärkevän kirjeen Menachem Beginille anellen poikansa henkeä. Kirje saavutti Beginin Irguniin sidoksissa olevan postityöntekijän kautta, mutta Begin vastasi kylmästi Irgunin salaisen radioaseman *Kol Tsion HaLokhemet* lähetyksessä: „Teidän on vedottava hallitukseenne, joka janoaa öljyä ja verta.”

Samaan aikaan Britannian tiedustelu- ja turvallisuuspalvelut käynnistivät intensiivisen operaation panttivankien paikantamiseksi ja pelastamiseksi. Vihjeen perusteella he tarkastivat Netanjan timanttihionnan, mutta tehtävä epäonnistui. Kersantit olivat suljettuina piilotettuun ilmatiiviiseen maanalaiseen selliin – yksityiskohta, joka teki haistajakoirat ja vakiomenetelmät tehottomiksi.

Julkisten vetoomusten kasvavan paineen, mahdollisen koston moraalisen painon ja tilanteen kiistattoman kiireellisyyden edessä Britannian viranomaiset pitivät pintansa. Pitkään noudatetun politiikan mukaisesti he kieltäytyivät neuvottelemasta terroristien kanssa ja päättivät toteuttaa teloitukset suunnitellusti. 27. heinäkuuta Palestiinan lähetysyhtiö ilmoitti, että Haviv, Weiss ja Nakar teloitetaan 29. heinäkuuta. 29. heinäkuuta 1947 Haviv, Nakar ja Weiss hirtettiin Akon vankilassa.

Murhat ja niiden karmiva jälkinäytös

Teloituksista raivostuneena Menachem Begin määräsi Martinin ja Paicen välittömän surmaamisen. 29. heinäkuuta illalla kersantit teloitettiin teolla, jota voi kuvata vain tarkoituksellisen julmaksi ja symboliseksi. Irgun-operaattorit käyttivät pianolankaa hirttämiseen. Menetelmä varmisti hitaan ja tuskallisen kuoleman – synkän vastakohtan Britannian hirttolaitteiden nopealle pudotukselle. Valinta oli suora vastakohta Britannian teloitustavalle – laskelmoitu julmuus viestin lähettämiseksi.

Murhien jälkeen Irgun kuljetti ruumiit syrjäiseen eukalyptuslehtoon Netanjan lähellä. Siellä ruumiit ripustettiin puihin, kasvot peitetty siteillä, paidat osittain riisuttuina ja asetettuina korostamaan heidän haavoittuvuuttaan ja nöyryytystään. Shokin voimistamiseksi ja

nopean palautuksen estämiseksi Irgun asetti kosketusmiinan kersantti Martinin ruumiin alle. Tämä lisäys muutti löytöpaikan tappavaksi ansaksi.

Tämän propagandistisen operaation viimeinen teko oli median manipulointi. Irgun otti nimettömästi yhteyttä Tel Avivin sanomalehtiin antaen ruumiiden sijainnin. 31. heinäkuuta Britannian sotilaat yhdessä toimittajien kanssa löysivät ruumiit. Näky oli kauhistuttava: kersanttien mustuneet, veriset ruumiit roikkuivat puissa, Irgunin tiedotteet kiinnitettyinä niihin syyttäen miehiä „juutalaisvastaisista rikoksista“. Kapteeni D.H. Galatti alkoi tarkastettuaan alueen leikata Martinin ruumista alas sauvan päähän kiinnitetyllä veitsellä. Kun ruumis putosi, miina räjähti, tuhoten Martinin ruumiin, silpoten Paicen ja haavoittaen Galattia kasvoihin ja olkapäähän. Lehdistön tallentamat kauheat kuvat järkyttivät maailmaa.

Maailmanlaajuinen tuomio ja väkivaltaiset kostotoimet

Kersanttien Clifford Martinin ja Mervyn Paicen teloitus Irgunin toimesta lähetti vastenmielisyyden aallon Britanniaan ja sen ulkopuolelle. Murhien kauhea luonne yhdistettynä niiden symboliseen ajoitukseen ja Irgunin katumattomaan asenteeseen herätti laajaa tuomiota poliittisissa, mediassa ja julkisissa piireissä.

Britannian lehdistössä reaktio oli nopea ja pureva. The Times tiivisti kansallisen mielialan voimakkaassa pääkirjoituksessa:

„On vaikea arvioida, kuinka paljon vahinkoa kahden brittiläisen sotilaan kylmäverinen murha aiheuttaa juutalaiselle asialle paitsi tässä maassa myös koko maailmassa.“

Samoin The Manchester Guardian tuomitsi murhat yhtenä moderneimman poliittisen väkivallan historian raaimmista teoista vertaamalla niitä natsien julmuuksiin.

Britanniassa vastareaktio ylitti retoriikan. Elokuun pankkivapaan viikonloppuna 1947 useissa kaupungeissa puhkesi antisemitistisiä mellakoita. Liverpoolissa, Lontoossa, Manchesterissa ja Glasgow'ssa hyökättiin juutalaisomisteisiin yrityksiin, koteihin ja synagogiin. Ikkunoita rikottiin, rakennuksia ryösteltiin ja juutalaisten yhteisöjä häirittiin – pahin antisemitistinen väkivalta Britanniassa vuosikymmeniin. Seiniin ilmestyi karmaisevia iskulauseita kuten „Juutalaiset murhaajat“ ja „Hitler oli oikeassa“.

Samaan aikaan Palestiinassa reaktio oli täysin päinvastainen. Irgun ei ilmaissut katumusta vaan ylpeili murhista esittäen ne oikeutettuna sotilaallisena vastarintana. Maanalaisessa lehdistössään he julkaisivat rohkeita lausuntoja kuten:

„Emme tunnusta yksipuolisia sodan lakeja.“

Tämä lausunto heijasti Irgunin laajempaa ideologista kantaa: Britannialla ei ollut moraalista auktoriteettia panna täytäntöön lakeja tai saneella sitoutumisen ehtoja. Heille kersanttien hirttäminen ei ollut rikos vaan laskelmoitu pelote- ja uhmaustoimi – vastaus koettuun Britannian sortoon ja epäoikeudenmukaisuuteen. Tässä kehyksessä moraalista legitimitteettiä ei määritelty kansainvälisellä lailla tai universaaleilla periaatteilla vaan

heidän kansallisen taistelunsa koetulla oikeutuksella. Tämä ajattelutapa – väkivaltaisten kostotoimien esittäminen vastarintana laittomalle miehittäjälle – löytää kaikuja myöhempien militanttien liikkeiden kuten Hamasin retoriikasta, joka samoin oikeuttaa väkivallan puolustuksellisenä toimena koettua ulkomaista herruutta ja järjestelmällistä epäoikeudenmukaisuutta vastaan.

Kuitenkin vaikka Irgunin teot saivat ihailua joissain sionistipiireissä kompromissittoman kansallisen päättäväisyyden ilmentyminä, ne herättivät myös syvää moraalista epämukavuutta laajemmassa juutalaisyhteisössä ja raivoa ulkomailla. Kansainvälinen mielipide, erityisesti Britanniassa ja Yhdysvalloissa, kääntyi jyrkästi sionistista asiaa vastaan, joka nyt liitettiin terrorismiin vapautuksen sijaan. Kersanttien tapaus paljasti näin vaarallisen paradoksin, joka yhä vainooa nationalistisia ja kapinallisia liikkeitä: samat teot, joita yksi puoli pitää sankarillisina vastarintatekona, voidaan toiselta puolelta nähdä puolustamattomina julmuuksina. Tämä lausunto heijasti Irgunin laajempaa ideologista kantaa: Britannialla ei ollut moraalista auktoriteettia panna täytántöön lakeja tai saneella sitoutumisen ehtoja. Heille kersanttien hirttäminen ei ollut rikos vaan laskelmoitu pelote- ja uhmaustoimi – vastaus koettuun Britannian sortoon ja epäoikeudenmukaisuuteen.

Perintö ja historiallinen merkitys

Kersanttien tapaus merkitsi ratkaisevaa käännekohtaa Britannian Palestiinan hallinnon romahtamisessa. Vain kuukausia kersanttien Clifford Martinin ja Mervyn Paicen raakojen murhien jälkeen Britannian hallitus ilmoitti virallisesti YK:lle aikeestaan lopettaa mandaatti. Vuosikymmenten hallinnollinen taakka, eskaloituva väkivalta ja nousevat poliittiset kustannukset olivat tehneet jatkuvasta hallinnasta kestänytöntä. Irgunin kampanja – huipentuen Britannian sotilaiden julkiseen teloitukseen – ei vain iskenyt syvää iskua Britannian moraaliin vaan myös osoitti imperiumivallan rajat hellittämättömän kapinan ja kansainvälisen tarkkailun edessä.

Marraskuussa 1947 YK äänesti jakosuunnitelmasta, joka jakaisi Palestiinan erillisiin juutalais- ja arabivaltioihin Jerusalemin ollessa kansainvälisessä hallinnassa. Ehdotus osoitti noin 55 % maasta juutalaisvaltiolle, vaikka juutalaiset muodostivat tuolloin vain noin kolmanneksen väestöstä ja omistivat laillisesti vain 7 % alueesta. Päätös otettiin vastaan riemulla monien juutalaisten keskuudessa ja kiivaasti hylättiin arabivaltioiden ja palestiinalaisarabien johdon toimesta, luoden pohjan sisällissodalle ja lopulta täysimittaiselle sodalle.

Mikään hallitseva Britannian monarkki ei ole koskaan vierailut Israelin valtiossa. Vaikka kuninkaallisen perheen jäsenet ovat tehneet vierailuja viime vuosina, kuningatar Elisabet II, joka hallitsi seitsemänkymmentä vuotta, ei koskaan astunut maahan – laiminlyönti, jota usein tulkitaan hienovaraisena mutta kestäväksi ilmaisuksi ratkaisemattomasta diplomaattisesta jännitteestä, joka juontaa juurensa Britannian hallinnon tuskallisiin viimeisiin vuosiin.

Kersanttien tapaus seisoo näin paitsi järkyttävän väkivallan hetkenä myös historiallisena käännekohtana – missä imperiumi romahti, diplomatia petti ja Lähi-idän historiaan alkoi uusi, epävakaa luku.

Lähteet

- Bell, J. Bowyer. *Terror Out of Zion: The Fight for Israeli Independence*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1996.
- Horne, Edward. *A Job Well Done: A History of the Palestine Police Force, 1920–1948*. Palindia Press, 1982.
- Morris, Benny. *Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881–1999*. New York: Vintage Books, 2001.
- Segev, Tom. *One Palestine, Complete: Jews and Arabs Under the British Mandate*. New York: Henry Holt and Company, 2000.
- The Times (London). "The Hanging of the Sergeants." 31. heinäkuuta 1947.
- The Manchester Guardian. "Political Terror and the British Response." 1. elokuuta 1947.
- Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous. *Resolution 181 (II): Future Government of Palestine*. 29. marraskuuta 1947.
- BBC News. "British Jews Targeted in 1947 Riots after Palestine Killings." 31. heinäkuuta 2017.
- Israelin ulkoministeriö. *The Story of the Jewish Undergrounds*.
- Gilbert, Martin. *Israel: A History*. New York: Harper Perennial, 2008.